F 5 AVR 1976

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

41. ÉVFOLYAM 1975. DECEMBER 8. SZÁM

MENEKÜLTEK KARÁCSONYA — *Kúr Csaba linóleummetszete*

Hangulat helyett maradandó öröm

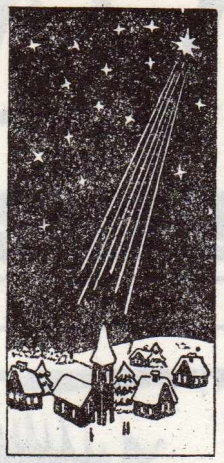

Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, amely arra tanít minket, hogy megtagadva az istentelenséget és a világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és szentül éljünk e jelenvaló világon, mint akik várjuk a boldog reménységet és a nagy Istennek és a mi megtartónknak, Jézus Krisztusnak dicsőséges megjelenését, aki önmagát adta miérettünk, hogy megváltson minket minden gonoszságtól és tisztítson magának tulajdonul olyan népet, amely buzgón törekszik a jócselekedetre. (Titus 2:11—14)

Karácsony kétségkívül a leghangulatosabb ünnepünk. Ilyenkor mindenki igyekszik jó lenni. A nagy családi feszültségeket némiképpen enyhíti egy-két órára a karácsonyfa hangulatos csillogása. Nagy sebekre, bűnökre, elrontott életek kiáltó nyomorúságára hazug leplet borít a karácsonyi hangulat. Utána újra elemi erővel tombol a bűn, sziszeg a gyűlölet és vergődik a bűn fojtogatásában a megnyomorított emberi élet.

Egyedül az evangélium segíthet rajtunk és teheti bennünk igazzá, maradandóvá a karácsony örömét. A karácsonyi evangélium arról beszél, amit Isten cselekedett és cselekszik a mi megmentésünkre. Ez az evangélium átfogja a múltat, jelent és a jövendőt.

A betlehemi gyermekben megjelent Isten üdvözítő kegyelme. Benne láthatóvá, hozzáférhetővé vált ez a kegyelem minden bűnös számára. A karácsony elénk villantja a Fiú mérhetetlen áldozatát. Nemcsak a földre jöveséről van itt szó. Nemcsak az emberré létel nagy áldozatáról. Már a karácsonyi történet erőteljesen mutat előre a golgotai keresztre, mert ott adta oda önmagát igazán értünk Isten Fia.

Ez a sokat hallott régmúlt esemény Jézus Urunk áldozatáról erőteljesen meghatározza a keresztyén ember jelen életét. Aki komolyan veszi a jászolbölcső és a kereszt igehirdetését, és igazán szereti az érettünk megszületett és keresztfán meghalt Jézust, az nemet mond a hitetlenség minden formájára, a világi kívánságok minden kívánatos csábítására és hite által megszentelt, józan, mértékletes életet él ma is. Élete gyümölcstermő, jó cselekedetekben bővölködő élet lesz, hiszen hite által a Szentlélek megszentelő, életújító erői járják át egész életét.

A karácsonyi evangélium azonban nagyon határozottan mutat előre, a jövendőbe is. Az üdvözítő Jézus visszajövetele még hátra van. Most még rejtett a dicsősége. Most még sok sóhajtozás, bukdácsolás és kesergés közt megy előre a keskeny út kis nyája. Milyen jó tudni, hogy a mi drága Megváltónk egyszer megjelenik teljes dicsőségben és nekünk teljes megváltást hoz.

Igazi karácsonya annak van, aki szívből imádja a megszületett gyermeket és a megöletett Bárányt, engedi, hogy a Lélek újjá formálja egészen az életét és várja az Úr érkezését a menyasszony sóvárgó várásával.

IMÁDSÁG: Köszönjük Urunk, hogy emberré lettél értünk és megváltottál minket a bűntől, kárhozattól, ördög hatalmából. Köszönjük, hogy az evangélium által Lelked erejével megtisztítod és megújítod az életünket. Köszönjük, hogy várhatjuk érkezésedet. Könyörgünk, adj mindnyájunknak, az egész világnak is, igazi karácsonyt. Ámen. T. G.

KARÁCSONY A MUZSIKÁBAN

Egyházi ünnepeink sorában kiemelkedő helyet foglal el a karácsony, már csak azért is, mert valami módon mindenki megünnepli. Hónapokkal előbb foglalkoztatja a felnőttet, gyermeket, öreget és fiatalt egyaránt az örömszerzés és szeretetnyilvánítás boldog lehetősége.

A Megváltó születésének ünnepe nemcsak a hétköznapi embert indítja adakozó szeretetre, de a művészt is; az írót, a festőt, a muzsikust. Önmagukból adják a legértékesebb emberit, a művészi alkotást. Forrásuk: szűkszavú evangéliumi elbeszélések Krisztus születéséről. A Jézus-regények írói, a költők, gazdag képzeletvilágukra támaszkodva bontják sokszorosára a néhánymondatos evangéliumot.

A festők a Betlehem-környéki szegényes istállót, a háromkirályok hódolatát, vagy a Madonna-arc átszellemültségének tökéletes kifejezését keresik vásznaikon.

Mit tud megszólaltatni karácsony történetéből a muzsika? Az egyházi vokális zene számos feldolgozását adja a Lukácsnál található énekeknek: Zakariás éneke a Benedictus, Mária hálaadása a Magnificat, Simeoné a Nunc dimittis. (Lukács ev. 1:46-55. v., 1:68-79. v. és 2:29-32. versig, gyülekezeti énekként a 789. énekünk.)

Krisztus születésekor megjelenő **angyali seregek örömhirdetését** eleveníti meg a "Gloria in excelsis Deo" (Dicsőség a mennyben Istennek). E bibliai szövegek gregorián feldolgozásai zenekultúránk évezredes gyöngyszemei. Ugyanebből a témakörből merít számos híres zeneszerző is, mikor Benedictust, Gloriát vagy Magnificatot komponál. Így cselekszik Bach is, mikor megírja tizenkéttételes nagy Magnificatját ének- és zenekarra.

A hangszeres zene jellegéből fakadóan azonban nem a bibliai szöveg zenei nyelvre való fordítását tartja feladatának, hanem valami mást: az eseményekkel párhuzamosan haladó hangulati elemeket ragadja meg, s ezzel fejezi ki a karácsony lényegét.

Ahol **angyalsereg** volt, ott fényes zenekarok kísérhették a megváltó örömhírt. Ahol **pásztorok** voltak, ott bizonyára megszólaltak a bárányok csengettyűi is, no meg a pásztorok jellegzetes hangszerei: a duda, a pásztorsíp és a tilinkó. Ahol kisgyermek született, ott bizonyára bölcső is ringott, **altatódalt is énekelt az édesanya.** Mint színek a festő palettáján, úgy várnak felhasználásra a karácsonyi történetet kísérő hangok. Már csak a forma szükséges, amiben kerekké, érthetővé válik a megragadott hangulat.

Ez a forma lesz a pasztorál. Nem egyházi műfaj eredetileg. A középkori francia trubadúrok játékában hallották először. Témája is világi, rendszerint falusi környezetet festő idillikus hangulatú pásztori játék. A zenéhez, dalhoz a tizenhatodik században jelenet, dráma is kapcsolódik. Maga a zene egy hangon tartott dudabasszus, felette hol szomorkás pásztorsíp, hol vidám tilinkózás hallatszik. Ritmusába a korabeli táncok lüktetése vegyül, alapmotívuma azonban a bölcső ringásához hasonló.

Ezt a ritmust ragadja meg a zeneköltő a karácsonyi hangulat érzékeltetésére. Így válik a pasztorál a hangszeres zene fontos kifejezési formájává. Így születik kará-

csonyi muzsikaként az orgonára írt pasztorálok egész sora a tizenhatodik századtól kezdve mind napjainkig. (Frescobaldi, Bach, Franck, Reger, stb.) **Corelli** karácsonyi koncertjének zárótétele éppúgy pasztorál, mint **Händel** Messiásának a Krisztus születéséről szóló rész első tétele. Ebben a ritmusban komponálják a régi német mesterek a karácsonyi korálelőjátékokat, s ebben a ritmusban szólal meg **Bach Karácsonyi oratóriumának Szimfóniája.** (Ilyen lüktetésű eredeti formájában **Gruber** "Csendes éj, szentséges éj" kezdetű közismert karácsonyi dala is.)

De nemcsak az egyházi karirodalom és a hangszeres pasztorálzene szólaltatja meg ilyen bőkezűen a karácsony történetét. A karácsony muzsikájához a bölcsődalokon túl szervesen hozzátartoznak a **karácsonyi népdalok művészi feldolgozásai** is. A Magyar népszokások dalainak vaskos kötetéből majdnem a fele karácsonyi ének, még akkor is, ha leszámítjuk a tulajdonképpen karácsonyhoz tartozó István és János-napi köszöntőket, valamint a kiskarácsonyi (újévi) dalcsokrot. A **német** nép "quempas-énekek" néven tartja számon karácsonyi dalainak gazdag tárházát, melynek darabjait olyan szívesen éneklik évszázadok óta. A **francia** "noel"-ek is külön nagy csoportot alkotnak a francia népieredetű dallamok világában. A **csehek** karácsonyi dallamai pedig szinte fél Európát bejárták. S ha ezeknek a daloknak gyermekkarra vagy nagy kórusokra, orgonára vagy zenekarra írt feldolgozásaira gondolunk, előttünk áll a zeneirodalom jókora területe, mely jelentős alkotórésze egyetemes zenekultúránknak.

Egy kérdés vetődhet fel bennünk. Vajon **meddig egyházi jellegű egy karácsonyi ének, egy karácsonyi népdal,** s mikor válik világivá? Vagy a pasztorál muzsikája meddig marad világi, s mikor lesz egyházivá? Ezt a kérdést nehéz eldönteni, de talán nem is fontos. Örüljünk, hogy a zene birodalmában is ilyen gazdag anyag áll rendelkezésünkre, hogy az emberekhez közel vigye, megéreztesse karácsony tiszta, végtelen örömét.

Adjunk hálát Istennek azért, hogy ezen a drága ünnepen gyermek és felnőtt, fiatal és öreg, magyar és minden más nemzetiségű felekezeti különbség nélkül együtt örülhet, muzsikálhat, énekelhet, **mert megszületett minden ember Megváltója, az Úr Jézus Krisztus!**

Trajtler Gábor

Az ember Istentől születik, Krisztusban hal meg és a Szentlélekben kezd el élni. *J. Scheffler*

1976-TÓL KEZDVE ÉVENTE HATSZOR JELENIK MEG AZ ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

A lap előállításával kapcsolatos kiadások emelkedése mellett most a postai szállítás díjszabását emelték fel katasztrófális mértékben. Ennek kiegyensúlyozására határoztuk el ezt a lépést. A másik ok az egy személyből álló szerkesztő-kiadó-mindenes munkaterhe, aki számára fizikai lehetetlenség volt az évi 10 szám időben való megjelentetése.

Az új beosztás szerint a páros hónapokban jelenik meg az ERŐS VÁR, tehát februárban, áprilisban, júniusban, stb. Így lehetővé válik egy reálisabb megjelenési menetrend megvalósítása. Az 1976. februári szám még valószínüleg némi késéssel jut el az olvasókhoz, de áprilistól kezdve már pontosabb lesz a megjelenés. Az előfizetés lejáratának a címszalagon látható dátumát azoknál az előfizetőknél, akiknél a lejárat eddig páratlan hónapra (pl. november) esett, egy hónappal továbbvittük, tehát a példának említett novemberi lejáratból a decemberi számmal való lejárat lett.

FÁY FERENC

Nemcsak az új magyar költők egyik legkiemelkedőbb alakja, hanem hittestvérünk is. Volt iskolatársai jogos büszkeséggel emlegetik: meglátszik rajta, hogy a bonyhádi evangélikus gimnázium neveltje!

Fáy Ferenc 1921-ben született Pécelen. Ő is átélte a magyar emigrációs sors minden nyomorúságát. 1951 óta Torontóban él, öt gyermekét a magyar költők hagyományos szegénységével küzdve neveli.

Irodalmi méltatói szerint a magyar lírának azon a vonalán halad, amely Vajda Jánossal kezdődik, s Juhász Gyulán és József Attilán keresztül Fáy Ferencig ér el. Eddig öt verseskötete jelent meg: Jeremiás siralmai (1956), Az írást egyszer megtalálják (1959), Törlesztő ének (1963), Magamsirató (1968) és a legújabb, az Áradás (1972).

Fáy Ferenc, mint ember, halkszavú, versei azonban sokszor dübörögve hullanak az olvasó lelkére, hangos zúgással, mint a Niagara vízáradata; megrendítő-megdöbbentő sorok zengenek az új meglátások húrján.

Figyelemreméltó kritikát írt róla *Wass Albert* a Törlesztő ének megjelenése után. Ebből idézünk néhány részletet:

"Az emberi lélek iszonyatos és félelmetes mélységeiről időnként hírt adnak a költők. De csak nagyon kevesen. Csupán azok, akiket valamilyen vérfagyasztóan borzalmas lelki átélés során mélybe sodort az ár, mint a búvárt, akinek derekáról leszakadt a biztosító kötél s úgy süllyed alá, tehetetlenül az emberszemnem-látta mélységes tengerfenékre.

A költő, ha igazán költő, saját lelkét nyitja meg s onnan hozza fel a titkokat az emberi szemek elé. Féltve, gyöngéden és óvatosan teszi ezt, mert természeténél fogva szemérmes a költő. De olykor, nagyon ritkán, megesik, hogy valami szörnyűséges baleset feltépi a költő lelkét, belehasít, mint az orvos, vagy a gyilkos kése s a vér ömlik magától, feltartóztathatatlanul és feketén, mint a halál. Ilyen költőt csinált Fáy Ferencből a történelem. Az élet természetes szeretetének kékeges magaslatai és ugyanezen élet borzalmas eltorzulásának mélységei között vergődik.

Talán egy távoli, békés jövendő irodalmárai majd megcsóválják a fejüket egyes sorok olvasásakor, de mi tudjuk, hogy amit Fáy Ferenc fiatal szemei láttak, az a valóság szörnyűsége volt és szeme tükréből sem idő, sem új környezet, sem a halál maga nem lesz képes kitörölni azokat a rémségeket, amiket egy magát civilizáltnak nevező világ rászabadított Fáy Ferenc Magyarországára.

Sokan kérdezhetik: mi marad meg egy lírikus költőből, ha az ég kékségét, a virágok illatát, a madarak dalát, halálhörgésre, tömegsírok bűzére és pinceodúk penészes sötétjére cseréli fel lelkében az élet? A feleletet erre a kötet utolsó fejezete adja meg, az öt részből álló 'Jeremiás siralmai' befejező sorai:

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

A "Lutheran Church in America" Magyar Konferenciájának lapja.

Szerkesztő és kiadó:
Juhász Imre
Munkatársak:
a magyar evangélikus lelkészek.

"ERŐS VÁR"
"MIGHTY FORTRESS")
P. O. Box 02148, Cleveland, Ohio 44102
Published by the
Hungarian Conference
of the Lutheran Church in America.
Issued monthly October to May,
bi-monthly in June/July and Aug./Sep.

No. 8. (181.) Vol. 41.
DECEMBER 1975
Subscription: $3.00 a year.
Second-class postage paid
at Cleveland, Ohio.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag, kézirat, gyülekezeti hír, úgyszintén a lappal kapcsolatos minden levelezés, előfizetés és adomány erre a címre küldendő:
"ERŐS VÁR"
P. O. BOX 02148
CLEVELAND, OHIO 44102

Az "ERŐS VÁR" előfizetési díja egy évre csak 3 dollár. Szíveskedjenek a lejárt előfizetéseket késedelem nélkül beküldeni a fenti címre.

Be nem jelentett címváltozás esetén a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Erre a költségre különösen nem-előfizetők, késedelmező előfizetők, vagy többéves hátralékban lévők esetében nehéz fedezetet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy minden esetben pontosan adják meg címüket a "Zip Code" szám feltüntetésével együtt! Az újságot "Zip Code" szám nélkül nem kézbesíti a posta. Címközlésnél tüntessék fel az utca megjelölését is; pl. St., Rd., Ave. Ugyanis egyes postai zónákban azonos nevű utcákat csak így lehet megkülönböztetni.

Printed by
Classic Printing Corporation
9527 Madison Ave., Cleveland, Ohio 44102

S bár arat
ítéleted Sionban, lent a mélyben
mi mégis bízunk . . . Hívj Uram,
s add, hogy a szód ígéretében
élhessünk újra mink, neked
tetsző, testvéribb életet.

Minden jel arra mutat, hogy ebből a lélektörő vérmalomból rendre egy dantei mélységeket járó nagy magyar költő emelkedik ki."

Eddig szól az idézet Wass Albert kritikájából. Hogy az ő jövendőlése valóság lehessen, ahhoz a mi biztató támogatásunk is kell. Magyar lelkünk és irodalomszeretetünk is erre kötelez minket, de Istennek Szentlelke is azt üzeni nekünk: "Amíg időnk van, cselekedjünk jót mindenekkel, kiváltképpen a mi hitünk cselédeivel (hittestvéreinkkel)" (Gal 6:10). Itt az ideje, hogy mi evangélikusok is számontartsuk és megfelelő elismerésben részesítsük saját értékeinket.

Az Irodalmi Újságban jelent meg *Kabdebó Tamás* méltatása a Magamsirató c. kötetről. Az *Erős Vár* korlátozott terjedelme ennél sem engedi meg, hogy a kritikát teljes egészében leközöljük. Ízelítőként enyyit:

"Van egy út, amely a váli erdőből indul el, réteken visz keresztül, ahol kazlak hevernek tikkatag kövéren, majd az országból kikanyarodva, elér Párizsig is, ahol paplanos ködökbe búvik az Eiffel-torony, s aztán, látszólag, áthídalja az óceánt, s három évtizedet, hogy Torontóból is ráláthat az ember, hajnalzöld út ez, s voltaképpen visszakanyarodik Pécel felé, ahonnan, egy fa tetejéről, az isaszegi dombokat is látni.

. . . a szünesztetikus érzékelés szótermő örömében alkotott szavak új, sajátos módon s mégis ismerősen fejezik ki a természeti kép, s a szemlélő hangulatának egységét. Fáy Ferenc versei elsősorban ezt a hangulat-harmóniát közvetítik. Ez extra-dimenziót nyer, a szavak mintegy meggazdagodnak és további jelentéskörökre utalnak, ha (hogy fáyi szavakkal éljek) fényzománcú magját az otthoni dinnyének, időben és térben elválasztva csak saját agyának képernyőjén láthatja az ember.

Fáy par excellence költő, és elsősorban málnaízű évei, májszínű halászai, mészfehér és kalóz ködei, duzzadt tőgyű fellegei, hajnal-friss szavai révén az, melyeknek aprólékos műgonddal való alkalmazását, beépülését a vers formai és tartalmi kontextusában, tanítani lehetne, sőt kellene.

Ám a forma csak szolga. A költő fölfedez egy igazságot a mai ember sorsával kapcsolatosan, s ezt specifikus esetben, a határon át menekülő ember érzésvetületeként a "fémhideg halál" kifejezéssel közvetíti. A jelzést értjük, s ennek lényege már nem az, hogy egy művészi szerkezettel találkozunk egy versben, hanem az, hogy új nevén nevezi a mindnyájunkra leskelődőt.

. . . Az ő költészetében aligha beszélhetünk témabővülésről, vagy eddig ismeretelen területek meghódításáról, mely külsőleg jelezne egy fejlődési vonalat. Nála belső elmélyülésről van szó, mintha, dantei hasonlattal, egyazon régió, a Purgatórium magaslatain kapaszkodnánk fölfelé, s ennek során egyre mélyebben vésődnék belénk sorsunk tudata. A tájék mindég és mindenünnen nézve Magyarország, amelyről a költő is, mi is tudjuk, hogy — miként Fáy Istene — "úgy él bennünk, hogy nincs velünk soha".

Eddig Kabdebó lenyügöző kritikája Fáy Ferencről.

A torontói remete több évtizedes elzárkózás után, barátai unszolására, végre megjelent a magyar közönség előtt. Először Torontóban egy éve, majd novemberben Los Angelesben. Mindkét irodalmi estnek óriási sikere volt. Mint *Székely Molnár Imre* írta: "Fáyt, az embert és a költőt . . . a magyarság . . . dajkáló szeretete ölelte magához".

Most pedig Clevelandba várjuk Fáy Ferencet, hogy bennünket is elbűvöljön ez a nagy magyar költő. A clevelandi bemutatkozás egészen bizonyosan nagy élménye lesz a költőnek és a közönségnek egyaránt.

* * *

FÁY FERENC KÖLTŐI ESTJE MÁRCIUS 13-ÁN, SZOMBATON ESTE 7 ÓRAKOR LESZ A NYUGAT-CLEVELANDI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ NAGYTERMÉBEN. Az est részletes műsora e sorok írásakor még nem ismeretes, de annyit már tudunk, hogy a költőt *Kerecsendi Kiss Márton* mutatja be a hallgatóságnak. Előadás után a közönségnek alkalma lesz a költővel való találkozásra, miközben az egyház asszonyai kávét, teát és süteményt szolgálnak fel.

Másnap, március 14-én, vasárnap délután a Bethlen teremben, a clevelandi magyarság márciusi szabadság-ünnepélyén Fáy Ferenc mondja az ünnepi beszédet.

(ze)

Mátis István:

SOHA SEM VOLT KARÁCSONYA

A többiek már kisodródtak a gyárkapun. Még mögötte is jöttek, de nem tartott sem a tömeggel, sem az utána jövőkkel. Magányosan lépett ki az utcára. Kabátját összehúzta nyakán és óvatosan lépkedett a síkos járdán. Mindenki sietett. Ő ráért. Már bent az üzemben látta, hogy mindenki szokatlan izgalommal végzi munkáját. Várakozás feszült a lassan múló időben. Beszélgetés-töredékeket fogott el. Az estét tervezték. Azután nem törődött a hallottakkal és gondtalanul, olajozott gépként végezte munkáját. Elragadta a munka izgalma úgy, hogy még most is érzi jóleső mozgását. A gépek ütemesen zakatoltak, mintha a zenét adták volna munkájához. Ha rázuhant a rossz hangulat, ebbe szokott belefelejtkezni. Neki nem volt beszélgető társa. Nem is vágyott utána. Gondolatait annyira sajátjának érezte, hogy szemérmesen belepirult, ha valaki tudná, mikre gondol.

Mellette a sietők mind vittek valamit. Elmosolyodott, amikor egy bundás asszony szuszogott vele szemben csomagokkal megrakottan. A hóna alatt egy fenyőfát is szorongatott.

— Na ennek a dagadtnak mekkora szárny kellene, hogy angyal lehessen? — és derűsen eljátszott ezzel a gondolattal.

Azután kémlelte a szembejövők arcát. Megakadt szeme a sokféle formájúra hasadt szájakon, ezeken az örök követelő kapukon. Összerázkódott a gondolatára is annak, hogy az ünneplés ürügyén ma este mi minden megy be rajtuk. Ezek a duzzadt, húsos, keskeny és vértelen ajkak ma áhítattal falnak a fenyőfás szobákban. Az örök követelő szájakat ma mégis valami merengő mosoly lágyította szelídebbé. Meg is szépítette egy kicsit az arcokat és ő ezt a derűt nem értette. Mint keserű emlék árnyéka jött a gondolat:

— No persze, karácsony van! Mindenki ajándékozni kíván és ajándékot vár. Még a gyerekeket csak értem, de a felnőttek?

És maga előtt látta a hájas művezetőt, amint ajándékot kap. Mintha a szó is elzsírozódna, amit kimond. Vajon minek fog az ma örülni? Biztosan új nadrágtartót kap. Amit most hord az már olyan elviselt. Hangosan szeretett volna kacagni.

— Hózentróger a karácsonyfán! Állati ünnepélyes!

— Nagy pelyhekben hullani kezdett a hó. Zsebébe dugta kesztyűs kezét és csak bandukolt a sietők között.

— Valamikor én is próbáltam a karácsonyt — futott át benne a gondolat, de hozzátársult mindjárt a régi félelem. Szerette volna visszagyömöszölni a gondolatot, de mint a hányás öklendezése, visszaszoríthatatlan volt.

A játékbolt elé ért. A kirakat tele volt gyermek-álmai kincseivel. Neki sohasem volt ilyen. Amíg a kukoricacsutkákat öltöztette babákká, mindig ilyenekről álmodott. Nem is tudja miért, de ma reggel pénzt vett magához. Akaratlanul is belépett a boltba. Meleg örömöt érzett és mintha régi vágy lökte volna a pult elé, hogy vásároljon. Rámutatott egy babára: sárga haja, piros ruhája volt, dundi kis arca bután mosolygott bele a semmibe. Fizetett és ment tovább. A sietés őt is elragadta. Még vennie kellett valamit. Megvett egy doboz szaloncukrot és válogatott a karácsonyfadíszek között.

Kilépett a boltból és úgy érezte, röpül hazafelé. Amint befordult utcájukba, a régi félelem borzongott át rajta. Akkor is csomagot vitt. A nagymama bízta rá, hogy vigye Julis nénjéhez. Tudta, hogy karácsonyi ajándék volt benne. Unokatestvérének, Margitnak küldte. Kileste, amikor csomagolta. Egy pillogató baba volt benne. A ruhája rózsaszínű volt, a haja annak is sárga. Tele volt a sóvárgás fájdalmával, hogy csak egyszer pillogathatta volna ő azt a babát, de amikor öreganyja észrevette, hogy nézi, kiküldte fáért. Útközben nem merte kibontani, mert sötétedett már és úgy sem láthatta volna. Mikor megvált a csomagtól, sietett hazafelé a szembejövő emberek között. A harangok zúgtak és a templom ablakaiból sárgás fény hullott a hóra. Szíve telve volt a gyermek szomjas vágyával, hogy bemehessen és láthassa a benti csillogást, hallhassa az éneket.

— De jó volna bemenni! De jó volna csak egy nagyon kicsit bent lenni! — még emlékszik, hogy ezt sóhajtozta akkor és ez a sóvárgás most is benne motoszkált. Most is azt érezte, hogy valahol itt kell a karácsony titkának lenni, ami annyi embert megmozgat. Nagyon emlékszik, hogy a szomszédék jöttek vele szembe. A Jolán nénit gyermekrajongása egész tüzével szerette. Tőle kapott néha egy kis sajnálkozó simogatást. Úgy érezte, ilyen lehetett az ő anyja is, mert amikor árván maradt a nagymama nevelte. A beteg öregasszony nyomorúsága minden kínját rajta akarta megbosszulni. Jolán néni megfogta a kezét, — mintha most is érezné melegét:

— Gyere kislányom, úgysem voltál a keresztelőd óta templomban!

Boldogan ment, de már nem emlékszik semmire, amit látott és hallott, csak az utána következő kín és fájdalom mögül sugárzott elő valami szép emlék ködös valószínűsége. A záporozó ütések között még ma is kísérti és borzongatja nagyanyja rikácsoló hangja, amint nagyapjának parancsolta:

— Üsd! Majd adok én neked csavargást! Kitekerem a nyakadat, te fattyú! Rám hozol szégyent? Ilyen ruhában mégy a templomba? Te útszélen összeszedett fattyú!

Most már értette ezeket a sokszor hallott szavakat.

— Hát tehetek én róla, hogy így kaptam életet? — buggyant elő könnyével az örök kérdés, mert annyi keserű emlék tapadt ehhez a szóhoz. Sokszor szerette volna anyjának szemére vetni, de mivel szerette és olyan ritkán találkoztak, inkább elhallgatta. Így minden váddal ismeretlen apját átkozta.

Most is amint házukhoz közeledett, a régi szorongás ragadta meg és nagyon nehéznek érezte csomagjait. Magán érezte nagyanyja gyanakvó, szúrós tekintetét. Bátorítani próbálta magát:

— De hiszen már felnőtt vagyok! Magam keresem kenyerem, már jogom van az élethez! Törlesztem, amit nagyanyámék nevelésemre fordítottak. Én tartom el! — támadt szembe a gyanakvó tekintettel. Szorongó félelmét mégsem tudta elhessegetni.

Szomszédukban élt egy maszatos, vézna kislány. Nyomort tengető család egyetlen véznácskája. Nyomorék apa, munkában megrokkant anya kevés örömű életüket tengették tehetetlenül. Amit az asszony keresett, elvitte az ura betegsége. Idő előtt megrokkant, tehetetlen volt. Benézett függönytelen ablakukon és látta, hogy csupasz fenyőgallyacska áll az asztalon földdel tele rossz fazékba szúrva és a lányka nagy, kívánkozó gyerekszemekkel néz a fára. Mintha valami csodára várt volna. Az anyja végigsimította a kis borzas fejecskét. A gyermek felnézett anyjára, mintha azt mondaná koravén tekintettel: — Tudom, hogy nincs, hogy nem lehet . . .

Egyszercsak boldog öröm ujjongott fel benne, amint az ablakon nézett be. Úgy érezte, valami szépet, nagyon csodálatosat kapott. A csomagokat az ajtó kilincsére aggatta és az öröm izgalmával megkopogtatta az ablakot. Sietve kapujukon belül ugrott és onnan leste, mi történik? Kinyílt a szomszédék ajtaja és hallotta, amint a csomagok a földre esnek . . .

. . . Otthon szembenézett a gyanakvó szempárral. Érezte, hogy a belülről feszítő boldogság pírja tüzeli arcát. Amíg mindennapi megszokott munkáját végezte, úgy érezte, valami soha nem hallott szép muzsika zeng messziről. Ugyanúgy mint máskor, csendben megettek vacsorájukat és ágyat bontott. Megszokta már ezt a csendet. Amióta ő tartja el nagyanyját, nagyon keveset beszélnek.

Alig várta, hogy ágyba bújjon. Azután míg szerte az otthonokban kigyulladtak a karácsonyfagyertyák, benne továbbzengett a soha nem hallott muzsika és egy kérdés villódzott előtte:

— Mi lehet a karácsony titka, ami annyi embert megmozgat?

Mély álomba merült és mintha álmában valaki azt mondta volna: nem a karácsonyfa a karácsony titka! .

(Kalásztépés — 1973)

Fáy Ferenc verseiből:

BETLEHEM

A csillag régen nem ragyog,
— megkopnak mind a csillagok.

Csak vér van, könny és vad hadak
s riadt, lapító házfalak.

A három király, számsorok
— osztás, szorzás — közt hánytorog;

s lázas álmokkal méri le:
Megérte-e? Megéri-e?

A pásztorok meg, nagy subák
alatt álmodnak új csodát:

több esőt, gazdagabb napot
s a báránykákért kamatot.

És sár van, csönd s a csönd alatt:
véres virágok alszanak.

* * *

NEGYVENÖT ÉV

Negyvenöt éves lettem tegnap. És
csupán a szél s a fák öleltek át.
S míg hajnalzöld utak közt botladozva
égő borát köszönte rám a Nap
s kémények lengtek kéken, mint a szeszláng
és lázas bokrok, hajló házfalak
táncoltak körbe — forró, ősi tánccal —
szívem felett már felpattant a Nyár
s virágok égtek harsány lángolással.

Nehéz beszélni most, ez ikrás, sűrű fényben.
Madár sikolt le rám.
S az álmos kert fölött
Istenhez induló torony repül a szélben.
Utána kiáltom: negyvenöt!

— Csupán a szél s a fák . . . —

S a lombok-tárta résen
a hajnal ködpuha árnyéka botlik át.
Számlálom éveim.
És érzem, hogy az Isten foga közt élek én;
s mint vak kölykét a macska,
úgy hordoz rámleső, karmos időkön át.

Megjelent a NE FÉLJ c. áhítatoskönyv

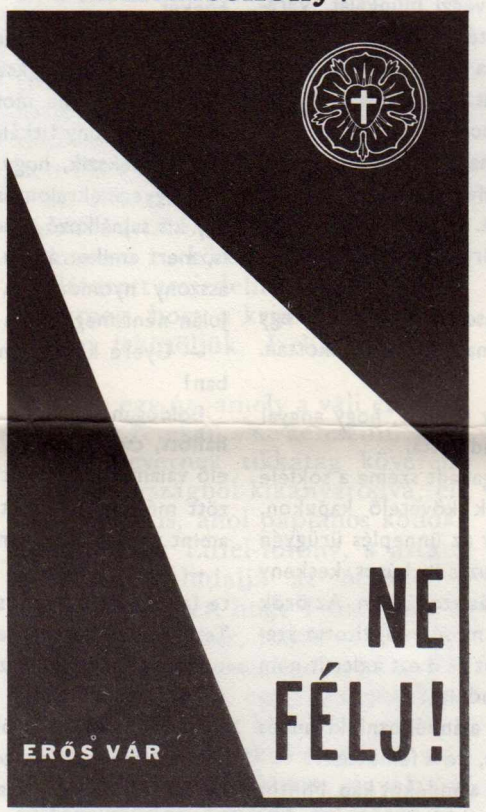

A régóta várt NE FÉLJ! című áhítatoskönyv megjelent, s a korábbi megrendelők köteteinek postázása már folyamatban van.

Dr. Túróczy Zoltán püspök, az áldott emlékű evangélizátor igehirdetése nyomán összeállította *Egyed Aladár,* átdolgozta és sajtó alá rendezte *Juhász Imre.*

A 136 oldalas szép kiállítású könyv, melyről valaki azt mondotta, hogy az *"a mai magyar vallásos irodalom gyöngyszeme"*, 58 áhítatot tartalmaz, továbbá 4 evangélizáló előadást és egy méltatást Túróczy püspökről, mint a megfeszített Krisztusról szóló evangélium hirdetőjéről.

A könyvben mindegyik kétoldalas áhítatnál megjelölve a Bibliából olvasandó ige, melynek kulcs-verse, vagy párhuzamosa kerül közlésre, továbbá rövid imádság és megfelelő énekvers egészíti ki, hogy a napi elcsendesedésnek áldott eszközévé legyen.

Nem olyan könyv ez, amelyet egy lélegzetre kell és szabad elolvasni, hanem állandóan forgatni kell, újra meg újra elővenni és visszatérni a már olvasott részekhez is, hogy minden sorának gazdag mondanivalója új oldaláról tárulhasson fel számunkra.

A könyv ára $4.50. SZERETTEINKNEK AZ EMBERI ÉLET MINDEN ALKALMÁRA A LEGSZEBB AJÁNDÉK. Ha kedves Olvasónk vágyakozik a jó lelki táplálék után, még ma küldje be az alábbi megrendelő szelvényt!

ERŐS VÁR
P. O. Box 02148
CLEVELAND, OH 44102

Kivágandó és beküldendő:

A NE FÉLJ! c. áhítatos könyvet megrendelem. **Mellékelem a könyv árát: $ 4.50,** melyben a postaköltség is benne van. A csekkre irandó: ERŐS VÁR.

Név: .....

Utca: .....

Város: ..... állam: ..... Zip Code: .....

LUTHER MÁRTON:

SZERZETESBŐL CSALÁDFŐ

Négyszázötven éves az evangélikus paplak

Kétségtelen, hogy a lutheri reformáció mélyreható változásokat okozott a keresztyén egyházban. Itt rendszerint a bibliai alapokra visszahelyezett tanításra, az istentisztelet és az igehirdetés megújulására gondolunk elsősorban, de nem múlhat el ez az esztendő anélkül, hogy meg ne emlékeznénk Luther Márton 450 éve kötött házasságáról. Ennek a jelentősége abban van, hogy a lelkészek házassága és családi élete ezzel visszakerült az azt megillető helyre.

A reformáció óta a keresztyén keresztyén kegyesség gyakorlati megélésének súlypontja a kolostorból a családi otthonba tolódott át. Ez persze nem egyedül Luther érdeme, hiszen ő kezdetben nagyon komolyan vette szerzetesi fogadalmát, s ezzel együtt a cölibátust, a papnőtlenség kötelező voltát. Kutatásai azonban később meggyőzték arról, hogy mindez nincs összhangban a Szentírással, mert például az őskeresztyén egyházban a papok házasodtak és ennek csak későbbi pápai rendeletek vetettek véget.

Luther nem nősült meg mindjárt, mivel a reformáció első éveiben megfeszített munkája, az események gyors egymásutánja nem hagyott neki időt arra, hogy ilyesmire gondolhasson, sőt még az élete is állandó veszélyben forgott. Mint mondotta, nem volt ellensége a házasságnak, de mivel naponta a mártírhalálnak nézett elébe, nem tartotta okos dolognak a nősülést. Kételyei ellenére végül is a saját reformátori tevékenysége vitte őt a házasság útjára. 1523-ban Luther iratai hatására 12 apáca elhagyta a nimbscheni zárdát, akik közül 9 Wittenbergbe került, ahol jómódú polgárcsaládok fogadták be őket és gondoskodtak férjhezadásukról. Egy közülük, Bóra Katalin, nem volt hajlandó a neki kiszemelt férjet elfogadni s tréfásan azt mondta, hogy Lutherhez talán hozzámenne. Luther ezt nevetve mondta el apjának, de az öreg Hans komolyan vette a dolgot és azt tanácsolta fiának, hogy vegye el Bóra Katalint. Luther végül is hosszas megfontolás után nősülésre adta fejét. Mint mondotta, három okból: hogy apjának kedvére járjon; de meg azért is, hogy fittyet hányjon a pápának; főleg pedig azért, hogy "még halála előtt" ezzel a cselekedetével megpecsételje eddigi tanítását.

Márton és Katalin házasságát 1925. június 13-án Bugenhagen János, a wittenbergi városi templom lelkésze áldotta meg. E házasságkötés kezdeti alapja nem a szerelem volt, hanem inkább az a meggyőződés, hogy a házasság Isten által rendelt és megszentelt intézmény. De azután egymás iránti szerelmük és megbecsülésük annyira megnőtt, hogy Luther már-már azt gondolta: Katalinért elhanyagolja Krisztust. Mindenesetre a reformátor megtanulta, hogy a felesége véleményét is kikérje fontos ügyekben, a "doktorné asszonyban" pedig olyan segítőtársat kapott, aki szorgalmával és beosztásával sok gondot megoldott. Luther rendkívüli bőkezűségére és szokatlan munkabeosztására ráfért egy kis házastársi "regula". Házasságukból hat gyermek született. Vendégszerető házukban idegenek és barátok egyaránt jól érezték magukat. Ezenkívül sok diáknak is adtak szállást s így Luther egy kb. huszonöttagú háztartásnak volt a feje.

A keresztyén családi otthon és az evangélikus parókia mintájául szolgálhat Luther otthona. Családi áhítatokat tartott, kátét tanított a gyermekeknek, "asztali beszélgetéseit" a Wittenbergben járó magyar diákok is épüléssel hallgatták. A Luther ház mintegy nevelési, kulturális és vallási központtá vált nemcsak a szorosan vett család, hanem mások számára is. Ebben a házban a keresztyén hit megtapasztalható bizonyosság volt. Luther nemcsak maga becsülte nagyra a családi életet, hanem irataiban a keresztyén szülőket is nagyobb felelősségérzetre buzdította. Nemcsak tanította gyermekeit, hanem maga is tanult tőlük. Amikor négyéves kisleányát egyszer megdicsérte egyszerű gyermeki hitéért, az csodálkozva kérdezte: Miért, apám? Te talán nem hiszed? Luther ezután gyakran emlegette, hogy a teológia doktora is milyen sokat tanulhat egy kicsiny gyermektől. — Így vált az evangélikus papi otthon a keresztyén hit melegágyává sokkal inkább, mint a kolostori cella.

A fenti cikket **Gregory Jackson** amerikai evangélikus lelkész írta az ERŐS VÁR és a Lutheran Messenger számára, angolból fordította a szerző magyar származású apósa: **Henry Ellenberger.**

Nem sikerült az elszálló lélek lefényképezése

Egy különc arizonai bányász furcsa végrendelete alapján kijelölt örökös bejelentette, hogy nem sikerült elérni a végrendeletben kitűzött célt: az emberi lélek létezésének tudományos bizonyítását.

A New York városában székelő American Society for Psychical Research (Pszichikai* Kutató Társulat), miután eddig 275.000 dollárt elköltött James Kidd hagyatékából, terjedelmes dokumentációban számolt be Robert L. Myers phoenixi hagyatéki bírónak többek között arról, hogy a meghalás folyamata valószínűleg az élet legizgalmasabb élménye: egy majdnem hihetetlen dimenzió, kimondhatatlan felszabadultság érzése, teljes harmónia és tökéletes kiegészültség tapasztalata.

Az egész ügynek a háttere az, hogy az említett bányász, James Kidd, aki a világtól elvonultan egy magányos kunyhóban élt, 1949-ben nyomtalanul eltűnt, maga után hagyva nagymennyiségű részvényt, kötvényeket és készpénzt, melynek összértéke 329.000 dollár volt. A bányász holtteste nem került elő és így 1956-ban törvényesen holttá nyilvánították. Hagyatéka azonban bírósági letétben maradt, amíg 1963-ban véletlenül elő nem került Kidd sajátkezű végrendelete, mely szerint "100 dollárt kell adni valamely lelkésznek, hogy a sírom fölött elmondja a búcsúszót, majd pedig a temetési költségek kifizetése után a vagyonomat képező részvényeket, stb. pénzzé kell tenni. Az így nyert összeg arra használandó fel, hogy alapos vizsgálat után tudományos bizonyítékot találjanak arra, hogy az emberi testben

---

*) Pszichikai: minden szellemi, lelki megnyilvánulás, ellentétben a fizikai, testi vonatkozásokkal; ezt a kifejezést használják a spiritiszta médiumokkal kapcsolatban is.

SECOND CLASS PUBLICATION.
POSTMASTER: SEND FORM 3579 TO ERŐS VÁR
BOX 02148, CLEVELAND, OH 44102.

csakugyan létezik a lélek, amely a halál pillanatában elhagyja a testet." A végrendelet részletes utasításai között volt az is, hogy lehetőleg fényképfelvételt kell készíteni a lélekről, amint éppen elillan a testből.

A végrendelet felfedezése hosszadalmas és heves bírósági harcot eredményezett, melynek során a világ minden tájáról 137 egyén és szervezet jelentette be igényét a hagyatékra a Maricopa megyei legfelsőbb bíróságnál. (Az örökségre pályázók között volt egy magyarországi evangélikus lelkész is, aki bibliai-teológiai alapon bizonyította a lélek létezését.) A bíróság végül is 1971-ben úgy döntött, hogy a Psychical Research Society-t nevezi meg egyedörökösként.

A P.R.S. által végzett tudományos kutatás jelentős része arra összpontosult, hogy a halál előtti utolsó percek lefolyásáról hiteles adatokat gyűjtöttek és az észlelt jelenségeket, valamint a haldoklók szavait video és hangszalagra rögzítették. Ezeket a kísérleteket az Egyesült Államokban és Indiában végezték.

A haldokló egyének beszámolói mindkét országban nagy egyöntetűséget mutattak. A bíróság utasítása szerint összeállított jelentés arról számol be, hogy a meghalás folyamata gyakran "látomásokkal jár, továbbá felfokozott fényhatások észlelésével, valamint nagyon erős, telített színekkel és valami földöntúli fellelkesültség érzetével". A jelentés szerint a haldoklók közül némelyek látták a kísértetszerűen megjelenő korábban elhunyt családtagjaikat és beszéltek is velük.

Az a vállalkozás tehát, hogy az emberi lelket lefényképezzék és létezését "tudományos alapon" bizonyítsák: nem sikerült. Pedig egy hatalmas vagyont költöttek erre. Mi azonban eddig is tudtuk, hogy a lélek láthatatlan. Információnk forrása: Isten ingyen, kegyelemből adott kinyilatkoztatása, a Biblia. Pál apostol szerint "a láthatók ideigvalók, a láthatatlanok pedig örökkévalók". (2 Kor 4:18.) Jézus mondta: ". . . boldogok, akik nem látnak és (mégis) hisznek". (Jn 20:29.)

(J)

GYÜLEKEZETI HÍREK

CLEVELAND — NYUGAT

Lelkész: Juhász Imre

Templom: W. 98 & Denison Ave. — Lelkészi hivatal: 3245 W. 98th St. (44102) Tel.:961-6895 — Istentisztelet minden vasárnap de. 9:30-kor angolul, 10:45-kor magyarul. — Úrvacsoraosztás minden hónap első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar nyelven.

November folyamán vasárnaponként átlagban 72 személy vett részt a gyülekezet közösségében (templom és vasárnapi iskola), decemberben a résztvevők száma 88-ra emelkedett. — A Sajtóvasárnap alkalmából híveink $192-t adtak az ERŐS VÁR javára. — Thanksgiving táján a gyülekezet 26 dollárt gyűjtött országos egyházunk Világ-éhség Akciójára (LCA World Hunger Appeal), továbbá 68 db. konzervet a helyi lutheránus segélyszervezetnek.

Köszönetet mondunk Őri Gyula és Lovagi Tibor presbitereinknek, akik nov. 30.-án a lelkész távollétében az angol, ill. magyar istentiszteleti szolgálatot végezték. Gyülekezetünk lelkésze dec. 7-én résztvett az Első Egyház ünnepélyén, melyen korábbi lelkészük, dr. Leffler Andorról készült festményt leplezték le, Kúr Csaba alkotását. — Betegeink, akik az utóbbi hetekben kórházi kezelésben részesültek: Sala Norbert, Sala Norbertné, Imre András, Szakács Lajosné, May Józsefné, Kató Gyuláné és Null Irén.

Gyülekezetünk rendezésében nagyszabású irodalmi est lesz március 13-án este 7 órakor, melyen a jeles evangélikus költő, a Torontóban élő Fáy Ferenc mutatkozik be a clevelandi közönségnek. — Az egyház népe szorgalmasan készül május 16-i nagy ünnepünkre, amikor a gyülekezet 4 évtizedes fennállásáért adunk hálát az Egyház Urának.

ROCHESTER

Lelkész: Papp János László

Templom: Alpha Lutheran Church, 580 Winton Road North (a Browncroft sarkán). Lelkész címe: 20 Colonial Parkway, Pittsford, NY 14534. Tel.: (716) 385-1331 Magyar istentisztelet minden hó 2. és 4. vasárnapján reggel 9 órakor, valamint nagy ünnepeken, amikor úrvacsoraosztás is van.

Kilencedik esztendeje élvezzük amerikai testvéreink vendégszeretetét, amikor az Alpha egyház templomában gyűlünk össze Isten imádására. Az elmúlt év folyamán 19 istentiszteletet tartott lelkészünk, ebből 5 alkalommal úrvacsoraosztás is volt. — Darryl Dunlap és Polz Jolánka frigykötését áldottuk meg templomunkban. — Somogyi Papp Rezső Vilmos 74 évet élt testvérbátyját kísérte ki utolsó útjára lelkészünk február 3-án a kanadai Londonban; legöregebb jó hívünk, Balázs Feri bácsi 87. évében húnyta le szemeit április 21-én; míg Révész József San Francisco-i születésű testvérünket május 25-én helyeztük el síri pihenőhelyére. Elmúlt évi krónikánkban meg kell említeni Dr. Nagy Sándor és Lőte Lajos testvéreinket, akik istentiszteleteinken orgonáltak. Külön is köszönöm Nagy Lajos és Nagy István testvéreinknek, hogy lehetővé tették az istentiszteletekre való eljutásomat. — Feleségem és a magam nevében áldó jókívánságaimat küldöm a gyülekezetnek az újesztendőre is. **Papp János László** lelkipásztor.

NT. ORMAI JÁNOS TB. FŐESPERES

Lapunk legutóbbi számában a Nt. Ormai János nyugalomba vonulásáról szóló cikk több helyen utal reá, mint tb. esperesre. Mivel a Magyar Konferencia közgyűlési határozata és az átadott díszoklevél egyaránt az örökös tb. főesperesi cím adományozásáról szól, ünnepelt lelkésztestvérünk elnézését kérjük ezért az elírásért.

Az AMEK új pénztárosa

Lelkészeink és a gyülekezeti pénztárosok figyelmét felhívjuk arra, hogy a Magyar Konferencia idei közgyűlése Nt. Bernhardt Bélát választotta meg új pénztárosának. Egyben megköszönték Vásári Ferenc testvérünk szolgálatát, aki a Konferencia pénztárát ideiglenesen gondozta dr. Lestyán János lemondása után.

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia csak akkor teljesítheti hivatását, ha gyülekezeteink abban erőteljesen támogatják. Ez elsősorban a járulékok befizetésében mutatkozik meg. A gyülekezetek e célra szánt kiutalásai haladéktalanul és rendszeresen küldendők be a Konferencia új pénztárosa címére:

REV. BÉLA BERNHARDT
1235 SIERRA DRIVE
OREGON OHIO 43616

(A konferencia pénztárkönyve minden évben január 10-én zárul, tehát az addig befutott gyülekezeti járulékokat könyvelik el a megelőző évre.)